

SZKOŁA POLICJI w PILE

Zakład Kryminalistyki

Leszek Bieliński

Wojciech Miś

**Kryminalistyczno-procesowe
zabezpieczanie śladów
na miejscu zdarzenia**

lipiec 2009

Redakcja językowa i korekta

Waldemar Hałuja

Skład komputerowy

Leszek Bieliński

Redakcja techniczna

Leszek Bieliński

Druk

Lilla Bukłaha

Grzegorz Chimiak

Zatwierdzam i wprowadzam
do użytku jako materiał pomocniczy do zajęć

Kierownik Zakładu Kryminalistyki
nadkom. Marzena Brzozowska

Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile

Wydanie I

Druk: Pracownia poligraficzna SP w Pile

Nakład egz., zam. nr

Piła 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Czynności w niezbędnym zakresie	6
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów linii papilarnych	7
2.1. Ujawnianie śladów linii papilarnych metodą mechaniczną z wykorzystaniem pędzelka z włosia.....	7
2.2. Ujawnianie śladów linii papilarnych metodą mechaniczną z użyciem proszków ferromagnetycznych i pędzelka magnetycznego	8
2.3. Ujawnianie śladów linii papilarnych metodą mechaniczną przy użyciu proszków przetaczanych na podłożu.....	8
2.4. Kryminalistyczne zabezpieczanie śladów linii papilarnych na folii daktyloskopijnej ...	9
2.5. Procesowe utrwalanie śladów linii papilarnych.....	9
3. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów traseologicznych.....	9
3.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów stóp i pojazdów na podłożu gruntowym (technika wykonywania odlewów gipsowych)	9
3.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów stóp i pojazdów, występujących w postaci: odbitek nawarstwionych i odwarstwionych	10
4. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów mechanoskopijnych.....	11
4.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie narzędzi	11
4.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów mechanoskopijnych w postaci części rozdzielonych.....	11
4.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie opiłków	11
4.4. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie wgłębionych śladów mechanoskopijnych przy użyciu silikonu.....	12
5. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów biologicznych	12
5.1. Kryminalistyczno – procesowe zabezpieczanie krwi świeżej.....	12
5.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów krwi występujących w postaci zaschniętej na dużych i twardych podłożach	13
5.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów krwi, występujących w postaci zaschniętej na tkaninach	13
5.4. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów krwi, występujących na śniegu lub lodzie	13
6. Ujawnianie i zabezpieczanie dokumentów	14
6.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów.....	14
6.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów podartych.....	14
6.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów zamoczonych.....	15
6.4. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów spalonych	15
7. Zabezpieczanie komputerów niezależnych (jednostanowiskowych) i innych nośników danych cyfrowych.....	15
8. Zabezpieczanie broni palnej.....	17
9. Ujawnianie i zabezpieczanie innych rodzajów śladów	18
9.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie włosów i włókien	18
9.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie substancji płynnych.....	18
9.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie mikrośladów w postaci płynów, kurzu i innych drobin.....	19
10. Przestrzeganie zasad BHP w trakcie ujawniania różnych rodzajów śladów	20
10.1. Zasady bezpieczeństwa w trakcie przeprowadzania oględzin	20
10.2. Typy sytuacji niebezpiecznych	20
Bibliografia.....	21
Materiał poglądowy.....	22

Wstęp

W postępowaniu przygotowawczym szczególną rolę, podczas ujawniania i zabezpieczania dowodów, spełniają oględziny miejsca zdarzenia. Oględziny dokonywane są najczęściej przez funkcjonariuszy Policji w toku wykonywania czynności w niezbędnym zakresie, tj. jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu dochodzenia lub śledztwa. Czas ich przeprowadzenia, rzetelność, z jaką są przeprowadzane, często ma decydujące znaczenie dla losów postępowania przygotowawczego. Nieprawidłowe ich wykonanie może spowodować nieodwracalne błędy w toku dalszego postępowania skutkujące np. niemożnością wykrycia sprawcy, zebrania dowodów.

Niniejsze opracowanie zawiera przykładowe algorytmy czynności związane z ujawnianiem i zabezpieczaniem różnych śladów na miejscu zdarzenia i stanowi kontynuację skryptu autorów dotyczącego dokumentacji z kryminalistycznego badania miejsca przestępstwa. Przedstawiony tok czynności praktycznych jest tylko jednym z możliwych sposobów postępowania w danej sytuacji i nie może stanowić niezawodnych reguł postępowania dotyczącego zabezpieczenia każdego śladu i oględzin każdego miejsca zdarzenia, gdyż jest to zawsze uwarunkowane indywidualnie dla każdej sprawy.

Publikacja przeznaczona jest głównie dla policjantów służby dochodzeniowo-śledczej wykonujących samodzielnie czynności na miejscu zdarzenia, jak również słuchaczy szkół policyjnych. W praktyce własnej autorów, w trakcie służby w jednostkach terenowych Policji, zauważalny był brak tego typu publikacji, która w sposób praktyczny przedstawiałaby zakres i kolejność wykonywanych czynności związanych z ujawnianiem i zabezpieczaniem śladów.

W opracowaniu pominięto problematykę związaną z ujawnianiem i zabezpieczaniem śladów osmologicznych, gdyż na miejscu zdarzenia czynności te wykonywane są najczęściej przez funkcjonariusza posiadającego specjalistyczne przeszkolenie w tym zakresie – technika kryminalistyki

1. Czynności w niezbędnym zakresie

Miejsce zdarzenia jest najbogatszym źródłem informacji o przestępstwie i osobach w nim uczestniczących. Ślady przestępstwa pozostawione na miejscu przez sprawcę (sprawców), aby mogły stanowić dowód w procesie karnym, muszą być fachowo ujawnione oraz zabezpieczone pod względem procesowym i kryminalistycznym. Ślady te stanowią często pierwszy i jedyny oraz niepowtarzalny materiał dowodowy umożliwiający późniejszą identyfikację bezpośrednią sprawcy przestępstwa. W związku z tym, oględziny miejsca zdarzenia należy przeprowadzić możliwie jak najszybciej po przyjęciu informacji o przestępstwie (zdarzeniu), aby nie dopuścić do zniszczenia, zniekształcenia lub przemieszczenia się śladów tam znajdujących.

Ustawodawca w art. 308 k.p.k. zezwala na dokonanie czynności dowodowych przed wydaniem postanowienia o wszczęciu dochodzenia lub śledztwa, a chwilę dokonania pierwszej czynności niecierpiącej zwłoki uważa się za moment faktycznego wszczęcia postępowania. Dotyczy to zatem przypadków, kiedy istnieje pilna potrzeba zabezpieczenia dowodów, a każda zwłoka mogłaby doprowadzić do ich utraty, zniekształcenia lub zniszczenia. Art. 308 § 1 k.p.k. stanowi bowiem wyjątek od reguły, zgodnie z którą postępowanie przygotowawcze rozpoczyna się od wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia lub śledztwa: „W granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach nie cierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłych (...)”. Rodzaj i zakres dopuszczalnych czynności jest wyznaczony okolicznościami konkretnego przypadku oraz niezbędną koniecznością określonych zabezpieczeń dowodowych.

Nie można zatem popadać w skrajność i wykonywać wszystkich możliwych czynności procesowych, np. przesłuchiwać na miejscu przestępstwa wszystkich ustalonych świadków. Ustawodawca wyznacza granice zachowania się organu, tj. „w granicach koniecznych” i w „niezbędnym zakresie”. Ustawa określa czas trwania czynności niecierpiących zwłoki – mogą one być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej tego rodzaju czynności (art. 308 § 4 k.p.k.), jak również od daty wykonania pierwszej czynności liczy się czas trwania późniejszego postępowania przygotowawczego (art. 308 § 5 k.p.k.).

Czynności zabezpieczające powinna przeprowadzić najbliższa miejscowo jednostka Policji. Jeżeli na miejscu przestępstwa obecny jest prokurator, to osobiście dokonuje on czynności postępowania w niezbędnym zakresie lub kieruje ich przebiegiem. W przypadku ujawnienia przestępstwa o nieskomplikowanym charakterze, zadania przewidziane dla grupy operacyjno-procesowej lub poszczególnych jej zespołów mogą wykonywać pojedynczy policjanci lub jeden policjant.

W przypadku, jeżeli dane uzyskane w toku czynności niecierpiących zwłoki nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy (sprawców) w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia (w sprawie o przestępstwo, dla którego właściwą formą postępowania jest dochodzenie) i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Decyzję taką podejmuje się bez uprzedniego wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia.

Sposoby zakończenia czynności niecierpiących zwłoki – dochodzenie w niezbędnym zakresie może zakończyć się:

- formalnym wszczęciem – wydanie postanowienia o wszczęciu dochodzenia lub śledztwa,
- umorzeniem przed formalnym wszczęciem (jeżeli brak podstaw do kontynuowania postępowania) – wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego,

- umorzeniem go w trybie rejestrowym – wydanie postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw,
- przekazaniem akt sprawy prokuratorowi z wnioskiem o formalne wszczęcie śledztwa
- przekazaniem materiałów postępowania innemu organowi (np. do urzędu skarbowego).

2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów linii papilarnych

2.1. Ujawnianie śladów linii papilarnych metodą mechaniczną z wykorzystaniem pędzelka z włosia

1. Zastanów się czy na badanym podłożu mogą występować ślady linii papilarnych.
2. Przygotuj dwa różne pędzelki z włosia oraz odpowiedni do podłoża proszek daktyloskopijny.
3. Zanurz pędzelek w proszku daktyloskopijnym.
4. Usuń z pędzelka nadmiar proszku.
5. Ostrożnie, płynnym ruchem przeciągaj pędzelkiem po badanej powierzchni w jednym kierunku np. z góry pionowo w dół.
6. Przy użyciu drugiego pędzelka bez proszku dokonaj ostrożnej kosmetyki ujawnionego śladu (usuń nadmiar proszku).
7. Przystąp do procesowego utrwalania ujawnionego śladu (opis w protokole oględzin, wykonanie zdjęcia szczegółowego, sporządzenie metryczki oraz naniesienie śladu na szkic).

Uwaga!

1. W doborze folii i proszku stosuje się zasadę kontrastowości.
2. Nie używaj pędzelka tłustego lub zawilgoconego.
3. Pędzelek z włosia nadaje się do każdego podłoża, z wyjątkiem tłustego lub pokrytego kurzem.

Tabela 1. Podstawowe rodzaje proszków wykorzystywanych do ujawniania śladów linii papilarnych.

Typ proszku	Rodzaj podłoża	Technika ujawniania	Technika utrwalania
argentorat	szkło, porcelana, fajans, powierzchnie niklowane, papier lakierowany	opylanie za pomocą pędzelka	fotografowanie i przeniesienie na folię
sadza angielska	powierzchnie fornirowane, drewno o chropowatej powierzchni, papier kredowy	opylanie rozpylaczem lub nanoszenie bezpośrednio	fotografowanie i przeniesienie na folię
grafit	powierzchnie lakierowane farbą jasną, powierzchnie fornirowane, papier	opylanie za pomocą pędzelka lub bezpośrednio, przetaczanie po powierzchni	fotografowanie i przeniesienie na folię
proszki ferromagnetyczne	szkło, porcelana, fajans, powierzchnie niklowane, papier	opylanie za pomocą pędzelka magnetycznego	fotografowanie i przeniesienie na folię
proszki fluorescencyjne	powierzchnie wielobarwne wzorzyste	opylanie za pomocą pędzelka w promieniach UV	fotografowanie i przeniesienie na folię

Uwaga!

W przypadku tzw. trudnych powierzchni (powierzchnie zabrudzone różnymi substancjami, chropowate, metalowe itp.), jeżeli stosowaliśmy różnego rodzaju proszki, nie powoduje to zniszczenia śladów jeżeli one tam są. W takim przypadku należy zapakować przedmiot i przesłać go do laboratorium, gdzie przez ekspertów będą stosowane metody chemiczne, które pozwalają na uzyskanie lepszych efektów.

2.2. Ujawnianie śladów linii papilarnych metodą mechaniczną z użyciem proszków ferromagnetycznych i pędzelka magnetycznego

1. Zastanów się czy na badanym podłożu mogą występować ślady linii papilarnych.
2. Przygotuj pędzelek do proszku magnetycznego i odpowiedni do barwy podłoża proszek ferromagnetyczny.
3. Zanurz pędzelek w proszku magnetycznym, spowoduj działanie magnesu w pędzelku (przez wsunięcie ruchomego tłoka do cylinderka).
4. Delikatnie, ostrożnie jednostronnym ruchem przeciągaj znajdującym się na pędzelku proszkiem, nie dotykając pędzelkiem badanego podłoża.
5. Po ujawnieniu śladu, pędzelek umieść w pojemniku z proszkiem, a następnie przerwij działanie magnesu przez rozłączenie tłoczka od cylinderka.
6. Usuń nadmiar proszku poprzez ponowne użycie pędzelka magnetycznego lub poprzez zdmuchnięcie.
7. Przystąp do procesowego utrwalania ujawnionego śladu (opis w protokole oględzin, metryczka, wykonanie zdjęcia szczegółowego, pozycja śladu na szkicu).

Uwaga!

Nie stosuj pędzelka magnetycznego na podłożu ferromagnetycznym, np. stalowym. Powierzchnie najpierw osusz w temperaturze pokojowej i następnie przystąp do próby ujawnienia śladów. W przypadku powierzchni zabrudzonych substancjami oleistymi, odstęp od ujawnienia śladów i zabezpiecz przedmiot w całości.

2.3. Ujawnianie śladów linii papilarnych metodą mechaniczną przy użyciu proszków przetaczanych na podłożu

1. Zastanów się czy na badanym podłożu mogą występować ślady linii papilarnych.
2. Przygotuj odpowiedni do barwy podłoża proszek daktyloskopijny, np. sadza angielska, grafit.
3. Ostrożnym ruchem wysyp bezpośrednio z pojemnika cienką warstwę proszku na badane podłoże.
4. Weź badany przedmiot do ręki i poruszaj nim w taki sposób, aby proszek przemieszczał się po jego powierzchni aż do chwili ujawnienia śladu (kierunek ruchu dowolny).
5. Dokonaj kosmetyki ujawnionego śladu poprzez delikatne strzepnięcie lub zdmuchnięcie nadmiaru proszku.
6. Przystąp do procesowego utrwalania ujawnionego śladu (opis w protokole oględzin, na metryczce, zdjęcia szczegółowe, pozycja śladu na szkicu).

Uwaga!

1. Przetaczanie można stosować wobec niezbyt dużych płaskich powierzchni np. kartka papieru.
2. Nie należy przetaczać proszku po śladzie zbyt wiele razy.

3. Metoda ta jest skuteczna na podłożach średnio chłonnych i chłonnych, np. papier, surowe drewno.

2.4. Kryminalistyczne zabezpieczanie śladów linii papilarnych na folii daktyloskopijnej

1. Przygotuj folię daktyloskopijną odpowiedniej barwy, zgodnie z zasadą kontrastowości.
2. Stosownie do rozmiarów ujawnionych śladów wytnij nożycami odpowiedni kawałek folii daktyloskopijnej.
3. Z przygotowanego kawałka folii daktyloskopijnej ostrożnie zdejmij zabezpieczającą płytkę celuloidową (nie dotykaj odsłoniętej powierzchni folii).
4. Przyłóż ostrożnie jedną krawędź lepkiej powierzchni folii na podłoże, bezpośrednio przed ujawnionym śladem.
5. Pełnym ruchem krawędzi dłoni przylep cały kawałek folii do powierzchni, na której ujawniłeś ślad (lepką powierzchnią do śladu). Wałkiem lub dłonią wyciśnij ewentualne pęcherzyki powietrza.
6. Ostrożnie, płynnym ruchem oderwij folię od podłoża (bezpośrednio po przylepieniu na ślad).
7. Zabezpiecz odwzorowany na lepkiej powierzchni folii ślad przy użyciu płytki celuloidowej (zdjętej z folii w pkt 3). Wyciśnij palcem pęcherzyki powietrza pod płytką.
8. Nożyczkami wyrównaj krawędzie folii. Pamiętaj o marginesie na obszycie do metryczki.

2.5. Procesowe utrwalanie śladów linii papilarnych

1. Dokonaj wstępnej oceny ujawnionego śladu bez dotykania go, m.in. zwróć uwagę na: postać (linie papilarne lub inny rodzaj śladów), kompleksowość występowania (np. odbitka prawie całej dłoni), podłoże (zasada kontrastowości w przypadku doboru folii daktyloskopijnej).
2. Ujawniony ślad oznacz kolejnym numerkiem (umieszczając numerkę przy śladzie na odpowiedniej stronie, zgodnie z zasadą kontrastu).
3. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu z przymiarem liniowym, zgodnie z poznanymi zasadami fotografowania.
4. Opisz szczegółowo ślad w protokole oględzin.
5. Oznacz pozycję śladu na szkicu zgodnie z umownymi znakami kryminalistycznymi.
6. Starannie sporządź metryczkę śladu, opisując w niej podstawowe informacje o śladzie.
7. Po zabezpieczeniu śladu folią daktyloskopijną przyszyj go do metryczki, końce nici zalać i odcisnąć pieczęć (referentkę).

3. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów traseologicznych

3.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów stóp i pojazdów na podłożu gruntowym (technika wykonywania odlewów gipsowych)

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, nanieś jego pozycję na szkic, opisz wygląd w protokole oględzin.

2. Przygotuj ślad do odlewu: osusz z wody, oczyść, ewentualnie obramuj taśmą kartonową.
3. Wykonaj ponownie zdjęcie szczegółowe śladu. Uzupełnij opis w protokole oględzin.
4. Przygotuj masę gipsową: do około ½ litra wody wsyp około 30 do 50 dag gipsu. Masę gipsową najwygodniej jest przygotować w następujący sposób: do worka strunowego wsypać gips, a następnie dolać około pół litra wody; po zamknięciu worka dokładnie wymieszać masę, następnie po odcięciu jednego rogu worka ostrożnie wylać masę na ślad. Masa gipsowa powinna mieć konsystencję gęstej śmietany.
5. Wlej, za pomocą szpachelki, pierwszą warstwę. Ostrożnie i szybko!
6. Wzmocnij ślad za pomocą patyczków lub drutu. Przed ułożeniem patyczki zamocz! Połóż także sznurek.
7. Przygotuj drugą porcję masy gipsowej (stężenie gęstej śmietany).
8. Wlej drugą warstwę gipsu. Wypełnij nią cały ślad.
9. Odczekaj około 20 minut, aż gips zwiąże i ostrożnie oderwij ślad od podłoża.
10. Dokonaj wstępnego oczyszczenia śladu pod strumieniem bieżącej wody. Nie czyść szczotką. Po około 2 godz. umyj dokładnie w wodzie.
11. Opisz ślad na modelu (przed całkowitym stężeniem gipsu patykiem wykonaj napis gdzie i kiedy zabezpieczono ślad) albo na metryczce i w protokole oględzin.

Uwaga!

1. Jeżeli jest to ślad pojazdu, wykonaj tyle kawałków odlewów gipsowych (50cm), aby zabezpieczyć pełny obwód koła.
2. Jeśli jest to podłoże sypkie wzmocnij je np. utwardzaczem do podłoża lub lakierem do włosów.
3. Wykonany odlew umieść w kartonowym opakowaniu gwarantującym bezpieczny dla śladu transport i przechowywanie.

3.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów stóp i pojazdów, występujących w postaci: odbitek nawarstwionych i odwarstwionych

1. Dokonaj wstępnej oceny śladu: widoczność, rodzaj, podłoże, kolor itd.
2. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, nanieś pozycję śladu na szkic.
3. Przygotuj odpowiedni arkusz folii daktyloskopijnej.
4. Nałóż ostrożnie folię na ślad (lepka powierzchnią po uprzednim zdjęciu z folii zabezpieczającej płytki celulooidowej). Postępuj szczególnie ostrożnie, gdy ujawniony ślad znajduje się w niespójnym podłożu, np. w pyle, mące, kurzu.
5. Usuń pęcherzyki powietrza, wygładzając folię.
6. Ostrożnie oderwij folię od podłoża i na odwzorowany ślad nałóż płytkę celulooidową.
7. Przystąp do procesowego utrwalania śladu.

Uwaga!

Jeżeli odbitka powierzchniowa jest zabarwiona, np. krwią lub farbą, to zabezpieczamy tylko przez sfotografowanie lub poprzez zabranie wraz z podłożem, np. wycięcie kawałka wykładziny. Należy zwrócić uwagę na umieszczenie śladu w opakowaniu gwarantującym jego bezpieczny transport i przechowywanie. Ponadto, w przypadku śladów biologicznych, należy pamiętać o zjawisku kontaminacji oraz o opakowaniu gwarantującym tzw. oddychanie śladu.

4. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów mechanoskopijnych

4.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie narzędzi

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu/przedmiotu.
2. Dokonaj niezbędnych pomiarów, nanieś pozycję śladu/przedmiotu na szkic.
3. Poddaj narzędzie dokładnym oględzinom w poszukiwaniu innych śladów (np. linie papilarnie, mikroślady).
4. W przypadku ujawnienia np. linii papilarnych, postępuj zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 2.2. niniejszej publikacji, natomiast, gdy nie ujawnisz innych śladów, przystąp do zabezpieczenia narzędzia.
5. Zabezpiecz narzędzie przez odpowiednie opakowanie, szczególnie chroń część roboczą narzędzia (za pomocą papieru, ligniny, kartonu, środka zabezpieczającego przed korozją).
6. Sporządź metryczkę, zalakuj końcówki sznurka pakowego, odciśnij pieczętkę (referentkę).
7. Umieść informację o zawartości pakietu.
8. Przebieg i wyniki czynności określone w punktach 1-7 opisz w protokole oględzin.

4.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów mechanoskopijnych w postaci części rozdzielonych

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu/przedmiotu. Dokonaj niezbędnych pomiarów dotyczących jego lokalizacji na miejscu zdarzenia oraz nanieś jego pozycję na szkic.
2. Przygotuj środki do zabezpieczenia tego rodzaju śladów (lignina, karton, papier pakunkowy, taśma klejąca przezroczysta, piłka do metalu).
3. Dokonaj oględzin przedmiotu pod kątem ujawnienia innych śladów towarzyszących, np. śladów krwi, mikrośladów, odbitek linii papilarnych.
4. Jeżeli w wyniku tych oględzin ujawniłeś inne ślady, to zabezpiecz je pod względem procesowo-kryminalistycznym.
5. Zabezpiecz rozdzielone części przedmiotu przed uszkodzeniem i korozją (przypadku konieczności wykonania cięcia, oznacz cięcie dowodowe poprzez owinięcie taśmą przezroczystą i opisz to w metryczce, np. zabezpieczenie części kraty z okna).
6. Włóż do pudełka zabezpieczone części w ten sposób, aby się nie ocierały i nie przemieszczały.
7. Przystąp do procesowego utrwalania śladu przez jego opis na metryczce, zalakowanie, opieczętowanie.
8. Przebieg i wyniki czynności określone w punktach 1-7 opisz w protokole oględzin.

4.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie opiłków

1. Dokonaj lokalizacji śladu, oznacz obszar i granice, nanieś jego pozycję na szkic.
2. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu.
3. Przy użyciu magnesu i pędzelka magnetycznego zbierz opiłki z podłoża.
4. Włóż zebrane opiłki do przygotowanego pojemnika.
5. Szczelnie zamknij pojemnik, zalakuj go i opieczętuuj.
6. Opisz ślad na metryczce.
7. Przebieg i wyniki czynności określone w punktach 1-5 opisz w protokole oględzin. Zwróć szczególną uwagę na rozmieszczenie, ilość i strukturę opiłków.

Uwaga!

Brak opiółków stanowi tzw. „okoliczność negatywną” i nasuwa podejrzenie o upozorowaniu przestępstwa. Okoliczność taką należy dokładnie udokumentować.

Dodatkowo należy pamiętać o zjawisku kontaminacji, aby temu zapobiec należy przedmioty unieruchomić i zapakować w kartonowym pudełku.

4.4. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie wgłębionych śladów mekhanoskopijnych przy użyciu silikonu

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, dokonaj niezbędnych pomiarów dotyczących jego lokalizacji, nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Spryskaj delikatnie miejsce występowania śladów separatorem.
3. Przygotuj odpowiednią ilość silikonu do modelowania: poprzez dodanie kilku kropel utwardzacza i dokładne wymieszanie masy.
4. Nałóż masę silikonową na ślad, dokładnie wypełnij wszystkie zagłębienia śladu, wyrównaj powierzchnię.
5. Odczekaj kilka minut, aż do stwardnienia masy silikonowej.
6. Ostrożnym ruchem oderwij silikon od podłoża.
7. Włóż ślad do opakowania i zabezpiecz go przed zniszczeniem lub uszkodzeniem.
8. Opisz ślad na opakowaniu.
9. Przebieg i wynik czynności określone w punktach 1-8 opisz w protokole oględzin.

Uwaga!

Ślady zabezpieczone poprzez wykonanie silikonowej repliki należy zapakować do kartonowego pudełka i unieruchomić.

5. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów biologicznych

5.1. Kryminalistyczno – procesowe zabezpieczanie krwi świeżej

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Przygotuj pakiet kryminalistyczny do pobierania materiału genetycznego, maseczkę ochronną na drogi oddechowe oraz kilka par rękawiczek lateksowych, (można używać także zwykłych wymazówek).
3. Rozpakuj pakiet i z każdego miejsca gdzie podejrzewasz, że mogą znajdować się ślady pobierz próbkę na oddzielną wymazówkę.
4. Po pobraniu śladu, zapakuj go do znajdującej się w komplecie papierowej koperty, a następnie do drugiej koperty, tzw. bezpiecznej.
5. Pamiętaj, aby przy każdorazowym pobieraniu śladu używać innej wymazówki oraz o każdorazowej zmianie rękawiczek - uchroni to zabezpieczone ślady przed kontaminacją.
6. Do każdego pakietu sporządź metryczkę śladową.
7. Przebieg i wyniki czynności określone w punktach 1-6 opisz w protokole oględzin.

Uwaga!

Podczas zabezpieczania śladów biologicznych bezwzględne jest przestrzeganie zasad tzw. czystości, tj. używanie maseczki ochronnej na usta oraz rękawiczek jednorazowych.

5.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów krwi występujących w postaci zaschniętej na dużych i twardych podłożach

1. Zastanów się, czy ujawniona substancja może być krwią.
2. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
3. Przygotuj czyste naczynie szklane (np. ampułkę lub probówkę) oraz ostre narzędzie (skalpel, dłuto, nożyce).
4. Zbierz ślady krwi z podłoża do probówki przez ich złuszczenie, zeszkrobanie, odłupanie, ścięcie lub pobierz próbkę na oddzielną wymazówkę z użyciem wody wyjałowionej.
5. Zamknij hermetycznie probówkę czystym korkiem.
6. Do odrębnych probówek pobierz podłoże, na którym ujawniono ślady krwi, pojemnik hermetycznie zamknij.
7. Do każdego z pojemników sporządź odrębną metryczkę, zalakuj je, odcisnij pieczęć.
8. Przebieg i wynik czynności określone w punktach 1-7 opisz w protokole oględzin.

Uwaga!

1. W podobny sposób możesz zabezpieczyć ślady krwi występujące w sierści lub włosach.
2. Jeżeli sytuacja pozwala, ślady z zaschniętą krwią zabezpiecz wraz z podłożem przez wycięcie i opakowanie.

5.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów krwi, występujących w postaci zaschniętej na tkaninach

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, niezbędne pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Niewielkie tkaniny zapakuj w całości w tzw. oddychającym opakowaniu np. koperta papierowa. Ślady krwi na odzieży i większych tkaninach także opakuj w całości.
3. Opakowanie zalakuj, opieczętuuj i umieść na pakiecie pełną informację o jego zawartości.
4. Opisz w protokole oględzin przebieg ujawnienia i sposób zabezpieczenia śladu.
5. Prześlij zabezpieczony ślad do badań.

Uwaga!

1. Podczas pakowania staraj się nie załamywać miejsc ze śladami krwi.
2. Z tkanin o dużych powierzchniach, na których ujawniłeś ślady pobierz wycinki (za zgodą i wiedzą właściciela rzeczy).
3. W podobny sposób (czyli wraz z podłożem) można zabezpieczyć ślady krwi występujące na małych przedmiotach.

5.4. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie śladów krwi, występujących na śniegu lub lodzie

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, niezbędne pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Przygotuj czysty słoć i bibułę.
3. Zbierz dokładnie śnieg lub lód ze śladami krwi i umieść go w „lejku” z bibuły nad otwartym słojem.

4. Słój przenieś do pomieszczenia o temperaturze pokojowej i odczekaj aż śnieg (lub lód) stopnieje i woda spłynie do słoja.
5. Bibułę ze śladami krwi wysusz w temperaturze pokojowej.
6. Wysuszoną bibułę umieść w czystym opakowaniu - opakowanie musi być tzw. oddychające.
7. Przystąp do procesowego utrwalenia śladu (metryczka, protokół).
8. Niezwłocznie prześlij zabezpieczone ślady do badań.

Uwaga!

Pamiętaj, że ślady krwi pochodzące z różnych miejsc zabezpiecza się oddzielnie.

6. Ujawnianie i zabezpieczanie dokumentów

6.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe dokumentu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś jego pozycję na szkic.
2. Przygotuj odpowiednie opakowanie (wykonane z przezroczystego, sztywnego materiału, np. obwoluta plastikowa PCV o wymiarze większym niż dokument).
3. Sporządź metryczkę śladu/przedmiotu przed umieszczeniem dokumentu w opakowaniu, umieść dokument w całości w opakowaniu (nie zginaj, nie znakuj, ani w żaden inny sposób nie dokonuj zmian w formie i treści dokumentu).
4. Dołącz metryczkę do pakietu zawierającego dokument i połącz to w taki sposób, aby treść była widoczna, a dokument nie został uszkodzony.
5. Dokonaj utrwalenia procesowego przez opisanie dokumentu w protokole oględzin.

6.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów podartych

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe dokumentu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś jego pozycję na szkic.
2. Ostrożnie pozbieraj wszystkie fragmenty podartego dokumentu, a następnie ułóż je na płytce szklanej lub włóż w sztywną obwolutę plastikową PCV. Przy układaniu kieruj się zgodnością konfiguracji brzegu papieru, treścią pisma, liniami druku itp.
3. Przykryj ułożony dokument drugą płytką szklaną.
4. Brzegi płytek oklej przylepcem lub taśmą samoprzylepną.
5. Sfotografuj dokument z obydwu stron, z przymiarem liniowym.
6. Przystąp do procesowego utrwalania. Opisz go na metryczce, którą należy przymocować do zabezpieczonego śladu, zalakować i opieczetować. Opisz szczegółowo ślad w protokole oględzin.

Uwaga!

1. Jeżeli istnieje możliwość ujawnienia na dokumencie śladów linii papilarnych lub innych mikrośladów, to zabezpieczony dokument prześlij do dalszych badań laboratoryjnych.
2. W przypadku zaklejonych kopert czy naklejonych znaczków konieczne jest przeprowadzenie badań biologicznych (DNA): należy to uczynić jeszcze przed próbami daktyloskopijnymi.

6.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów zamoczonych

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe dokumentu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję dokumentu na szkic.
2. Wysusz dokument w temperaturze pokojowej (18-24°C)
3. Jeżeli jest jeden arkusz, to umieść go pomiędzy płytkami szklanymi, brzegi płytki oklej przylepcem (możesz użyć także folii).
4. Jeżeli dokument składa się z kilku arkuszy, to delikatnie oddziel je od siebie, umieść każdy arkusz oddzielnie pomiędzy płytkami folii, brzegi folii obszyj.
5. Jeżeli dokument jest w dużym stopniu zniszczony przez zabrudzenia, zlepiania, przegnicie, lub zbutwienie, to włóż dokument do twardego pudełka wyłożonego ligniną. Pudełko zalakuj i opieczętuj.
6. Sfotografuj dokument z obydwu stron (dot. czynności z pkt 4 i 5).
7. Opisz dokument na metryczce, zalakuj i opieczętuj. Dokonaj utrwalenia procesowego przez opisanie dokumentu w protokole oględzin.
8. Jeżeli zachodzi potrzeba, zarządz badania dotyczące odczytania treści dokumentu, rodzaju środka kryjącego i piszącego.

6.4. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie dokumentów spalonych

1. Zamknij drzwi i okna w pomieszczeniu, zabezpiecz przewody kominowe i wentylacyjne przed przewiewem powietrza w celu uniemożliwienia zniszczenia dokumentu przez ruch powietrza.
2. Wykonaj zdjęcia szczegółowe dokumentu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś jego pozycję na szkic.
3. Przygotuj pudełko tekturowe wyłożone ligniną oraz paski z tektury lub twardego papieru.
4. Bardzo ostrożnie, lekkim podmuchem przesun spalony dokument na trzymane w ręku dwa paski z tektury.
5. Bardzo delikatnym, płynnym ruchem, przenieś spalony dokument do pudełka z ligniną.
6. Przykryj pudełko wieczkiem i oklej taśmą samoprzylepną.
7. Opisz ślad na metryczce, zalakuj ją i opieczętuj. Utrwal ślad procesowo przez opisanie w protokole oględzin.
8. Zarządz badania dokumentu w celu odczytania jego treści.

Uwaga!

Jeżeli stan dokumentu jest taki, że nie widać śladów linii graficznych (spopielwały), to fizycznie go nie zabezpieczamy, ograniczając się do wykonania zdjęcia.

7. Zabezpieczanie komputerów niezależnych (jednostanowiskowych) i innych nośników danych cyfrowych

Uwaga!

Jeżeli jest to możliwe, poproś o pomoc eksperta. Samodzielnie dokonuj zabezpieczenia komputera w sytuacjach wyjątkowych.

1. Odizoluj osoby przebywające w pomieszczeniu od sprzętu komputerowego. Pamiętaj, że w pomieszczeniu, gdzie przeprowadzane są czynności nie mogą przebywać osoby po-

- siadające umiejętności i motywację do zniszczenia elektronicznych dowodów, np. poprzez uruchomienie programu formatowania nośników danych.
2. Zabroń osobom korzystania z jakichkolwiek urządzeń komputerowych będących w pomieszczeniach i środków łączności.
 3. Przed zabezpieczeniem komputera dotknij dłonią jego obudowy w celu zmniejszenia potencjału ładunków elektrycznych.
 4. Jeżeli komputer jest wyłączony - nie włączaj go.
 5. Jeżeli urządzenie jest włączone - nie wyłączaj komputera. Pamiętaj, że niektóre systemy operacyjne wymagają zamknięcia przed wyłączeniem zasilania komputera. Niezamknięcie takiego systemu operacyjnego przed wyłączeniem zasilania może spowodować bezpowrotną utratę niektórych danych. Do systemów tych należą m.in. Windows 9x, Windows NT, Windows 2000, Windows XP, Nowell NetWare, Unix. W takim przypadku należy bezwzględnie wykonać te operacje, używając odpowiednich poleceń systemowych.
 6. Nie przerywaj drukowania.
 7. Zanotuj dokładnie wszystkie wiadomości, jakie pojawiają się na ekranie.
 8. Jeżeli komputer połączony jest z linią telefoniczną, zanotuj numer telefonu i czas odłączenia.
 9. Nie przestawiaj i nie przenoś komputera jeżeli jest włączony.
 10. Odłącz kabel zasilający z tyłu komputera.
 11. Zanotuj, w jaki sposób poszczególne części stanowiska komputerowego są ze sobą połączone.
 12. Sfotografuj jednostkę centralną, monitor oraz pozostałe elementy stanowiska komputerowego.
 13. Wykonaj szkic (plan połączeń z opisem wyposażenia).
 14. Oznacz wszystkie przewody i połączenia.
 15. Zabezpiecz jednostkę centralną oraz inne urządzenia mające pamięć masową w wytrzymałych mechanicznie workach foliowych lub oryginalnych opakowaniach (jeżeli takie znajdują się na miejscu wykonywanych czynności)
 16. Dyski twarde zabezpieczaj oddzielnie.
 17. Ostrożnie odłączaj i pakuj okablowanie oraz pozostały sprzęt (monitory, drukarki, skanery, napędy zewnętrzne, czytniki kart pamięci, klawiatury itp.).
 18. Zabezpiecz wszystkie zapisywalne nośniki danych: pamięci flash, dyskietki, płyty CD i DVD.
 19. Grupy nośników masowych pakuj zbiorczo (dyskietki, płyty CD itp.)
 20. Zaplombuj worki oraz dołącz w sposób trwały metryczki śladu/przedmiotu zawierające typy i numery urządzeń, cechy indywidualne oraz pozostałe dane. Zalakuj i odcisnij referentkę na metryczkach. Worki włóż do pudełek kartonowych.
 21. W celu zabezpieczenia procesowego śladów/przedmiotów, wypełnij protokół oględzin lub przeszukania (w zależności od tego, jaką czynność wykonujesz).
 22. Zażądaj od użytkownika okazania licencji i oryginalnych nośników oprogramowania. Wpisz je do protokołu lub zabezpiecz jako materiał porównawczy.
 23. Zażądaj przekazania instrukcji programów pisanych na zamówienie lub programów nietypowych. Zabezpiecz jako materiał porównawczy.
 24. Zażądaj od użytkowników i administratora podania parametrów dostępu do programów (kont, haseł, identyfikatorów itp.). Wpisz je do protokołu oględzin lub przeszukania.
 25. Zwróć uwagę i w przypadku ujawnienia zabezpiecz pod względem kryminalistycznym i procesowym wszelkie związane z komputerem notatki, hasła zapisane na samoprzylepnych kartkach, wewnętrznych okładkach instrukcji itp.
 26. Zabezpieczone ślady/przedmioty przechowuj z dala od urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne, w miejscach suchych i chłodnych.

Uwaga!

Nie próbuj sam badać komputera, zabezpieczonych urządzeń oraz zawartości nośników danych. Każde włączenie komputera, po zakończeniu zabezpieczenia wywołuje powstanie śladów wskazujących na naruszenie integralności materiału badawczego.

W przypadku zabezpieczenia kart bankomatowych, kredytowych itp. z paskiem magnetycznym, pamiętaj o zabezpieczeniu chroniącym przed działaniem pola elektromagnetycznego (opakuj w folię aluminiową). Zabezpieczając karty i inne drobne urządzenia elektroniczne, pamiętaj o bezpiecznym opakowaniu (koperta bąbelkowa).

8. Zabezpieczanie broni palnej

Uwaga!

Przedstawiony algorytm nie dotyczy czynności związanych z kryminalistycznym badaniem miejsca zdarzenia po użyciu broni palnej, gdzie wykonywane czynności mają szerszy zakres i biorą w nich udział specjaliści lub eksperci. Dotyczy natomiast sytuacji związanej z ujawnieniem i zabezpieczeniem broni palnej, np. znalezionej na miejscu zdarzenia, zgubionej lub porzuconej przez sprawcę, ujawnionej u osoby nieposiadającej pozwolenia na jej posiadanie itp.

1. Sfotografuj egzemplarz broni palnej, utrwal jego położenie na szkicu i opisz w protokole oględzin - szczegółowo dokumentując jej położenie w stosunku do stałych elementów pomieszczenia lub terenu. Obrysuj kontur broni na podłożu.
2. Dokonuj oględzin broni zachowując szczególne środki ostrożności, pamiętaj również, że broń może być nośnikiem innych śladów kryminalistycznych. Używaj rękawic ochronnych będących na wyposażeniu walizki kryminalistycznej.
3. Zwróć uwagę czy kurek broni znajduje się w pozycji napiętej. Nie naciskaj języka spustowego! Uważaj, broń może być załadowana i gotowa do oddania strzału!
4. Dotykając broni, ujmuj ją za części karbowane, tak aby nie zatrzeć śladów linii papilarnych.
5. Wyjmij magazynek.
6. Sprawdź czy w komorze naboju znajduje się nabój, odcinając zamek o 2-3 mm do tyłu.
7. Przełącz bezpiecznik w położenie „broń zabezpieczona” – niektóre typy broni.
8. Rozładuj nabój z komory naboju lub bębna w przypadku rewolweru. Zwróć uwagę na to, aby nabój nie upadł na niewłaściwe podłoże np. na piasek, w błoto itp.
9. Jeżeli z przyczyn technicznych (np. korozja, zacięcie, nieznaną konstrukcją broni) rozładowanie broni jest niemożliwe i nie potrafisz jej zabezpieczyć samodzielnie, przywołaj do udziału w oględzinach specjalistę lub biegłego.
10. Jeżeli na broni widoczne są ślady linii papilarnych, możesz je ujawnić np. argenteratem i zabezpieczyć na folii daktyloskopijnej – jedynie wtedy, gdy powierzchnia broni jest sucha.
11. Broń zaoliwioną, zatłuszczoną, z widocznymi śladami linii papilarnych należy przesłać do badań bez uprzedniego zabezpieczenia tych śladów i tak opakowaną, aby powierzchnia broni, na której znajdują się ślady nie stykała się w tym miejscu z powierzchnią opakowania.
12. Udokumentuj poczynione spostrzeżenia w protokole oględzin uwzględniając:
 - miejsce ujawnienia i położenia broni,
 - stan załadowania broni,
 - położenie bezpiecznika,
 - stan skorodowania broni,
 - fakt ujawnienia innych śladów,
 - stwierdzenie czy z lufy wydobywa się woń spalonego prochu,
 - położenie magazynka,
 - liczbę naboji,

- uszkodzenia broni lub brak części broni,
 - w przypadku rewolweru położenie kurka i komory znajdującej się naprzeciw kurka,
 - znaki i numery identyfikacyjne broni,
 - przyjęte podczas oględzin oznaczenie i sposób technicznego zabezpieczenia śladu.
13. Po przeprowadzeniu oględzin broń zabezpiecz np. w pudełku, unieruchamiając ją.
 14. Podczas zabezpieczania broni kurkowej należy unieruchomić kurek.
 15. Do pudełka dołącz, w sposób trwały, metryczkę śladu zawierającą numer, typ i kaliber broni oraz pozostałe dane, zalakuj i odcisnij referentkę.
 16. Jeżeli nie podjęto próby ujawnienia i zabezpieczenia innych śladów na broni, to należy w sposób wyraźny umieścić odpowiednią uwagę na zewnątrz opakowania.

9. Ujawnianie i zabezpieczanie innych rodzajów śladów

9.1. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie włosów i włókien

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Zastanów się nad sposobem fizycznego zabezpieczenia ujawnionego śladu i przygotuj w tym celu odpowiednie środki (papier, koperta, woreczek foliowy, pęseta z gumowymi końcówkami).
3. Używając pęsety, przenieś ostrożnie włos lub włókno do przygotowanego pakietu z papieru.
4. Pakiet ze śladem umieść w kopercie, zalakuj i odcisnij pieczęć.
5. Opisz ślad na kopercie.
6. Przystąp do procesowego utrwalenia śladu przez dokładny jego opis w protokole oględzin.
7. Prześlij ślad do odpowiednich badań specjalistycznych.

Uwaga!

1. Znalezionych w różnych miejscach śladów nie wkładaj do jednego pakietu, lecz każdy z nich oddzielnie.
2. Ślady włosów i włókien można zabezpieczyć na bezbarwnej taśmie klejącej. Włókna tekstylne możesz także zabezpieczyć na folii daktyloskopijnej kontrastującej z podłożem.
3. Włosy lub włókna ze śladami towarzyszącymi (np. krwi) należy przed zabezpieczeniem wysuszyć w temperaturze pokojowej i chronić przed rozkruszeniem.
4. Materiał porównawczy do badania włosów najlepiej, gdy pobierze pracownik służby zdrowia, potwierdzając swoje czynności na protokole pobrania materiału porównawczego.
5. Materiał porównawczy do badania włókien pobiera funkcjonariusz Policji.
6. Włosów i włókien nie zabezpieczamy w opakowaniach szklanych, ponieważ często ulegają uszkodzeniu podczas transportu.

9.2. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie substancji płynnych

1. Wykonaj zdjęcie szczegółowe śladu, pomiary dotyczące lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Przygotuj odpowiednie przybory do zabezpieczenia śladu, w zależności od ilości płynu, podłoża, postaci itp. (tj. probówki, pipeta, bibuła, lak, menzurka, kijek do mieszania, łyżeczka, skalpel).
3. Jeżeli ślad występuje w postaci dużej ilości płynu, to:

- a) rozmieszaj substancję w celu uzyskania średniej gęstości,
 - b) przelej do przygotowanego naczynia około 100 ml substancji,
 - c) hermetycznie zamknij probówkę czystym korkiem z drzewa korkowego, zalakuj i odcisnij pieczęć.
4. Jeżeli na miejscu jest tylko pozostałość substancji, drobne jej ilości, to pozostałość:
 - a) w naczyniu zabezpiecz wraz z naczyniem, które szczelnie zamknij, opakuj a opakowanie zalakuj i opieczętuuj,
 - b) substancji wraz z podłożem zabezpiecz do probówki, którą zamknij, zalakuj i opieczętuuj,
 - c) substancji możesz też nasączyć bibułę i zabezpieczyć w naczyniu szklanym, które szczelnie zamknij, zalakuj i odcisnij pieczęć.
 5. Do każdej probówki dołącz metryczkę, którą zalakuj i opieczętuuj oraz dokonaj na niej opisu śladu.
 6. Przystąp do procesowego utrwalania śladu, dokładnie opisz go w protokole oględzin,
 7. Niezwłocznie prześlij ślad do badań.

Uwaga!

1. Materiał do badań porównawczych pobiera funkcjonariusz Policji.
2. Do zabezpieczenia substancji płynnych stosuj czyste słoiki różnej wielkości z hermetycznym zamknięciem typu „twist”.

9.3. Kryminalistyczno-procesowe zabezpieczanie mikrośladów w postaci płynów, kurzu i innych drobin

1. Wykonaj zdjęcie miejsca ujawnienia śladu śladu, pomiary dotyczące jego lokalizacji na miejscu zdarzenia i nanieś pozycję śladu na szkic.
2. Rozważ możliwość zabezpieczenia śladu biorąc pod uwagę posiadane środki.
3. Jeżeli ujawniony ślad nie przemieszcza się po podłożu, to:
 - a) wytnij odpowiedni kawałek folii daktyloskopijnej i przyklep do podłoża ze śladem,
 - b) delikatnie oderwij od podłoża przyklejoną folię ze śladem i zabezpiecz całość przezroczystą płytką ochronną,
 - c) przymocuj metryczkę do zabezpieczonego śladu, zalakuj, opieczętuuj i opisz na niej ślad.
 - d) do zabezpieczenia tego rodzaju śladów możesz także użyć przezroczystej taśmy klejącej
4. Przystąp do procesowego utrwalania śladu przez szczegółowy opis w protokole oględzin.

Uwaga!

Tego rodzaju ślady zabezpiecza się w praktyce tylko na miejscu poważnych przestępstw. Niemniej jednak stanowią one cenny dowód w każdej sprawie.

10. Przestrzeganie zasad BHP w trakcie ujawniania różnych rodzajów śladów

10.1. Zasady bezpieczeństwa w trakcie przeprowadzania oględzin

1. W trakcie przeprowadzania oględzin w miejscu stwarzającym zagrożenie dla życia lub zdrowia, np. na wysokościach, miejscach pożaru, wypadków drogowych, piwnicach, podziemiach, zabezpieczanie śladów nigdy nie powinno odbywać się kosztem bezpieczeństwa grupy oględzinowej.
2. Miejsca, w których prowadzone są czynności oględzinowe powinny być odpowiednio oznakowane i zabezpieczone (zabezpieczenie techniczne i osobowe). Będzie to gwarantowało zabezpieczenie śladów przed zniszczeniem, a jednocześnie zapobiegnie przedostaniu się na teren oględzin osób postronnych, które mogą ulec wypadkowi.
3. W miejscach, w których istnieje zagrożenie typu chemicznego, promieniotwórczego, biologicznego nie powinno się prowadzić jakichkolwiek czynności do momentu zbadania ich przez służby do tego powołane i wyrażeniu przez nie zgody na wejście.
4. Oględziny prowadzone na miejscu pożaru lub wybuchu powinny być poprzedzone sprawdzeniem odłączenia wszelkich instalacji, następnie wejście na teren powinno być poprzedzone wyposażeniem grupy w odpowiedni sprzęt ochrony osobistej (obuwie, kombinezony, kaski ochronne, maseczki itp.).
5. W miejscach, gdzie istnieje zagrożenie zatrucia przez gazy, należy stosować maski przeciwgazowe oraz wietrzyć pomieszczenia.
6. W przypadku zranień uczestników czynności oględzinowych należy niezwłocznie udzielić im pomocy przedmedycznej i następnie zorganizować pomoc medyczną.
7. W trakcie oględzin powinno się przestrzegać zasad mówiących o zakazie używania otwartego ognia (palenie tytoniu) oraz powstrzymaniu się od spożywania posiłków i picia płynów.
8. Podczas przeprowadzania oględzin miejsc wypadków na drogach należy pamiętać o założeniu odblaskowej kamizelki w jaskrawych kolorach.

10.2. Typy sytuacji niebezpiecznych

1. Miejsca pożaru, katastrofy budowlanej, wybuchu.
2. Miejsca o dużej koncentracji materiałów chemicznych, np. hale produkcyjne, magazyny, wypadki drogowe z udziałem pojazdów do przewożenia materiałów niebezpiecznych.
3. Miejsca wypadków komunikacyjnych (drogowe, kolejowe).
4. Miejsca znajdujące się na dużych wysokościach, lub wręcz odwrotnie: piwnice, wyrobiska, kanały, podziemia.
5. Miejsca na terenie podmokłym lub na obszarach akwenów wodnych.
6. Inne szczególnie niebezpieczne miejsca, np.: trafostacje, gazownie, przepompownie, hydrofornie, wieże ciśnień, chlorownie.

Bibliografia

- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. nr 43, poz. 277 ze zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z dnia 04.08.1997 r., Nr 89, poz. 555).
- Gruza E., Goc M., Moszczyński J.: Kryminalistyka – czyli rzecz o metodach śledczych, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- Hanausek T.: Błędy w kryminalistyce, „Problemy Kryminalistyki”, 1998, nr 219.
- Hanausek T.: Kryminalistyka: Zarys wykładu, Kantor Wydawniczy Zakamycze, 2002.
- Hołyst B.: Kryminalistyka, R-Lexis Nexis, 2007.
- Hołyst B.: Psychologia kryminalistyczna, Lexis Nexis, 2004.
- Kaczmarek M.: Broń palna i ślady jej użycia, Szkoła Policji w Pile, Piła 1999.
- Kasprzak J., Młodziejowski B., Brzęk W., Moszczyński J.: Kryminalistyka, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2006.
- Kędzierska G. (red.): Technika Kryminalistyczna. Tom 2. WSPol. w Szczytnie, Szczytno 2006.
- Kędzierski W. (red.): Technika kryminalistyczna. Tom 1. WSPol. w Szczytnie, Szczytno 2007.
- Widackiego J., Białek I. (red.): Kryminalistyka, wyd. C. H. BECK, 1999.
- Mazepa J. (red.): Vademecum technika kryminalistyki, Wolters Kluwer Polska 2009.
- Miś W., Bieliński L.: Dokumentacja z kryminalistycznego badania miejsca przestępstwa, Szkoła Policji w Pile, Piła 2008.
- Moszczyński J.: Daktyloskopia: Zarys teorii i praktyki, CLK KGP, Warszawa 1997.
- Procedury postępowania Policji podczas organizowania i przeprowadzania oględzin miejsca przestępstwa – wytyczne Komendy Głównej Policji wydane pismem L.dz.Ad-1078/2001 z dnia 7 sierpnia 2001 r. CSP Legionowo 2001.
- Goc M., Moszczyński J. (red.): Ślady Kryminalistyczne. Ujawnianie, zabezpieczanie, wykorzystanie. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2007.

Materiał poglądowy

Zdj. 1. Standardowa walizka śledcza umożliwiająca ujawnienie i zabezpieczenie podstawowych śladów.

Zdj. 2. Pędzle daktyloskopijne; patrząc od lewej: pędzel z włókna szklanego, pędzel z sierści bobra, pędzel magnetyczny, pędzel z puchu marabuta.

Zdj. 3. Różnego rodzaju proszki daktyloskopijne.

Zdj. 4. Silikon; duża tubka - masa podstawowa, mała - utwardzacz.

Zdj. 5. Zabezpieczony ślad traseologiczny wykonany metodą modelowania przy użyciu gipsu.

Zdj. 6. Przykład nieprawidłowego zabezpieczenia śladu mehanoskopijnego (jeżeli wkładka zamka oraz klucz znajdowały się osobno, nie można ich łączyć ze sobą, lecz zabezpieczać w odrębnych opakowaniach. Opakować należy w sposób uniemożliwiający przemieszczanie się śladów/przedmiotów wewnątrz opakowania, a tym samym powodowanie dodatkowych zmian na powierzchni.).

Zdj. 7. Prawidłowo zabezpieczony klucz.

Zdj. 8. Nieprawidłowo zabezpieczony ślad mechanoskopijny (nieosłoniętą końcówką dowodowa).

Zdj. 9. Prawidłowo zabezpieczony ślad mechanoskopijny wraz z plamami koloru czerwonego (śląd mechanoskopijny i biologiczny).

Zdj. 10. Przykład zabezpieczonego śladu daktyloskopijnego na kawałku czarnej folii.

Zdj. 11. Pakiet kryminalistyczny służący do zabezpieczania wymazu ze śluzówki oraz śladów biologicznych.

Zdj. 12. Zdjęcie szczegółowe ujawnionego metalowego łomu.

L.dz	4529/09	Piła dn. 27.04.09
		(miejscowość i data)
ŚLAD/PRZEDMIOT Nr 1		
w trakcie	ogłędzin miejsca kradzieży z wyłamaniem do mieszkania p. Nowak w Piłę ul. Nowa 31/1 w dn. 27.04.09.	
	(rodzaj i przedmiot czynności procesowej, miejsce prowadzenia i data)	
ujawniono	na drewniach wejściowych po stronie zewnętrznej w odległości 0,5m od górnej krawędzi 0,3m o krawędzi prawej	
	(miejsce ujawnienia śladu/przedmiotu)	
śląd/przedmiot	w postaci odбитki linii papilarnych	
	(charakterystyka śladu/przedmiotu)	
ujawniony śląd/przedmiot	sftografowano/zabezpieczono na kartce czarnej folii	
	(opis sposobu zabezpieczenia technicznego)	
	obity i trwale połączone metryką ślądową oraz prezentacja nano mierzaka SP Piła 374	
a następnie trwale połączono z metryką		
śląd/przedmiot	zabezpieczył asp. Jan Korwalski	
	(imię i nazwisko oraz podpis osoby dokonującej zabezpieczenia)	
	Jan Nowak	sierż. Józef Kooł
	(świadek)	(prowadzący czynność)
*) niepotrzebne skreślić		

Zdj. 13. Metryczka ślądowa.